

21.10.2021

Fra
Norsk industriforum for romvirksomhet
(NIFRO)

Til
Utenriks- og forsvarskomiteen,
Stortinget

HØRINGSINNSPILL TIL UTENRIKS- OG FORSVARSKOMITEEN, STATSBUDSJETTET 2022, FRA NIFRO – KAP. 1720 «FORSVARET»

NIFRO er meget positive til at det nå er besluttet at Norge skal delta i European Defence Fund (EDF), og at det tidlig utvikles en strategi som skisserer målene med og håndteringen av en norsk deltakelse. EDF er enda i utvikling; vi konstaterer at det fortsatt er mange momenter som er uklare, men NIFRO mener Forsvarsdepartementet har utviklet et meget godt fundament i denne strategien. NIFRO mener også det virker fornuftig å åpne opp for å revidere strategien i 2023 i takt med at EDF utvikler seg og man har blitt bedre kjent med muligheter og utfordringer.

NIFRO vil gjerne utdype omkring et par romrelaterte aspekter.

Behovet for særlig koordinering mellom EUs sivile og militære romsatsing:

NIFRO er positive til at rom er likestilt med de andre domeneene, men fordi EU også har en betydelig sivil romsatsing bør det være et spesielt fokus på å forstå, koordinere og sikre muligheter knyttet til synergier mellom EDF og den sivile rom-satsingen - EUs romprogram, Horisont Europa og øvrige program hvor rominfrastruktur og -tjenester vil være viktige. I EUs dokument «*Action Plan on Synergies between Civil, Defence and Space Industries*»¹, gjøres det klart at Kommisjonen ser for seg en betydelig overlapp og bruk av forskjellige program og instrumenter for å maksimere synergien mellom rom, forsvar og sivil sektor.

Dette vil kreve en god koordinering og forvaltning av Norges deltakelse på nasjonal side. NIFRO mener det må legges spesiell vekt på å sikre en effektiv kommunikasjon og god koordinering mellom FD, NFD, UD, Norsk Romsenter, Forskningsrådet og Innovasjon Norge for å sikre at norske aktører gis muligheten og anledning til å hente ut kontrakter fra EDF, romprogrammet og Horisont Europa Cluster 4. Dette må også reflekteres i nasjonale støtteordninger og virkemidler og ikke minst i ordlyden i de respektive bestemmelsene slik at det ikke oppstår byråkratiske motsetningsforhold som hindrer en slik koordinering.

Noen erfaringer fra deltakelse i europeiske romprogram, som i stor grad vil ha relevans også for satsingen innen EDF – både for rom-relaterte og andre prosjekter:

- **Sikkerhetskrav blir ofte brukt som verktøy for å drive det som i realiteten er industripolitikk.** En større satsing på forsvar og økte synergier mellom romvirksomhet og forsvar, betyr trolig at flere bedrifter må forholde seg til sikkerhetskrav. Det vil være viktig å sikre kompetanse og støtte for at bedrifter som tradisjonelt ikke har vært aktive mot forsvarssektoren raskt evner å overholde sikkerhetskrav, slik at dette ikke blir et argument for å holde norske bedrifter ute.
- **Eksportkontroll blir også brukt som verktøy i industripolitikken.** Skal norske bedrifter være konkurransedyktige, krever det at man enkelt, eller i det minste på samme vilkår, kan utveksle informasjon, tjenester og komponenter med partnere i andre europeiske land. Det kan

¹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/action_plan_on_synergies_en_1.pdf

bli en viktig del av prosessen å se på om eksportreglene er gode nok eller vil kreve en tilpassing.

- **Norge må følge utviklingen innen romsektoren i Europa og tilpasse det nasjonale virkemiddelapparatet:** I andre land ser vi nå en betydelig satsing på nasjonale og militære romkapasiteter. Det medfører at industrien i disse landene får en rekke muligheter nasjonalt (og regionalt) som er ment for å styrke deres konkurransekraft på europeisk nivå. Det vil være viktig å følge med på utviklingen og sikre ordninger som gir norske aktører de samme forutsetningene som aktører i andre europeiske land.
- **Myndigheter og industri må jobbe sammen for å sikre norske aktører innpass:** NIFRO er glad for at FD-strategien anerkjenner at det vil være viktig å jobbe mot aktører i andre land. Erfaringen fra europeiske romprogram viser at industri og myndigheter ofte må jobbe sammen for å sikre norsk innpass i viktige samarbeidsprosjekter.
- For å sikre en helhetlig og strategisk tilnærming som maksimerer nytteverdien av den norske romsatsingen, anbefaler vi at det arbeides videre med en **romindustriell strategi** som fungerer **på tvers av sektorer og departementer**, og som konkretiserer ambisjoner, ansvarsområde, samarbeidsmodeller og virkemidler.

Trekantmodellen:

Vi ser en stadig tydeligere synergi og sammenfall mellom militær og sivil romvirksomhet. Samtidig har romsektoren og den forsvarsindustrielle sektoren klare fellestrekk ved at de er offentlig drevne; staten er i stor grad hovedkunde, finansieringskilde og premissleverandør for virksomheten. Derfor mener NIFRO at den såkalte **Trekantmodellen**, som har bidratt på en helt avgjørende måte til en positiv utvikling innen forsvarsindustrien, bør også anvendes innen den offentlige, sivile romfartssektoren for å bidra til et gjensidig fruktbart samarbeid mellom industrien, forskningsmiljøene og det offentlige.

Mvh,

Onno Verberne
President, NIFRO

Gunnar Heløe
Daglig leder, NIFRO